

NR. 8 - MAJ 2021

NYHEDSBREV

Udgives af Folkebevægelsen mod EU's Erhvervsudvalg

Foto: Shutterstock 4.78336408, Pixabay

KÆRE MODTAGERE AF NYHEDSBREVET

Folkebevægelsen mod EU's Erhvervsudvalg udsender hermed sit nyhedsbrev nr. 8 til erhvervslivets organisationer, diverse medier, politikere og andre, der beskæftiger sig med EU-spørgsmål.

Nyhedsbrevet udsendes som almindeligt brev og ikke som mail; Et stykke papir i hånden er ofte bedre end 10 mails i indbakken.

Dette nyhedsbrev indeholder tre artikler:

1) LANDBRUGET EFTER BREXIT

For det første en artikel om de omlægninger af britisk landbrug efter Brexit, som den britiske regering nu kan gennemføre.

Denne artikel er redigeret af medlem af erhvervsudvalget Karen Sunds.

2) FISKERI EFTER BREXIT

For det andet en artikel af professor i retsvidenskab Thomas Ørebech, Norges Artske Universitet i Tromsø.

Ørebech er ekspert i fiskeriforhold og artiklen handler om de nye fiskerimæssige relationer mellem UK, Norge og EU, som er opstået efter Brexit, herunder Norges nye aftale med UK

fra september 2020.

Denne artikel har redaktionen i samarbejde med forfatteren valgt at udgive på norsk.

Erhvervsudvalget har før haft flere artikler med relation til landbrug og fiskeri, dels fordi vi har rigtig mange lokale landbo- og fiskeriforeninger som modtagere af nyhedsbrevet og dels fordi det er to områder, som især påvirkes af Brexit.

Derfor også denne gang en artikel om hver af de to områder.

3) EU'S VACCINEHÅNDTERING

For det tredje en artikel af Folkebevægelsens formand Susanna Dyre-Grens site om EU's håndtering af Corona-vaccineudrulningen.

Og så er Corona-krisen jo et højaktuelt emne, så det må naturligvis også med.

Venlig hilsen

på vegne af Erhvervsudvalget under Folkebevægelsen mod EU,

Thorkil Sohn

Erhvervsudvalgets sekretær

Thorkil Sohn. Foto: Folkebevægelsen mod EU

HENVENDELSER/POST TIL ERHVERVSUDVALGET

Thorkil Sohn
Att.: Erhvervsudvalget

Blidtsvej 26
6950 Ringkøbing

Tlf.: 9749 5407 / 2926 2307
erhvervsudvalg@
folkebevaegelsen.dk

FOLKEBEVÆGELSEN MOD EU'S LANDSSEKRETARIAT

Lyngbyvej 42
2100 København Ø

Tlf.: 3536 3740
fb@folkebevaegelsen.dk

Tirsdag, onsdag og torsdag:
Kl. 10.00-15.00

Mandag og fredag:
Efter aftale

MEDLEMMER AF ERHVERVSUDVALGET

- Erik Høgh-Sørensen
- Frederik Bertram Lindegaard
- Karen Sunds
- Lars Rindsig
- Luise Hemmer Pihl
- Niels Jørgen Bæk Paulsen
- Pia Møller
- Thorkil Sohn
- Åge Stau

Layout: Ditte Marie Gyldenber

OM NYHEDSBREVET

Foto: Pixabay

VI HØRER GERNE FRA DIG

Alle, der modtager dette nyhedsbrev, er naturligvis velkomne til at kommentere det ved henvendelse til Erhvervsudvalget – også gerne i form af (kritiske) læserindlæg.

Desuden må indholdet frit deles, kommenteres, anvendes og citeres, når blot "Erhvervsudvalget under Folkebevægelsen med EU" anføres som kilde.

STØTTEBIDRAG

Hvis nogle af nyhedsbrevets modtagere kunne tænke sig at støtte Folkebevægelsen mod EU arbejde, kan bidrag indbetales på Folkebevægelsen mod EU's konto: 9860-025100 (Folkesparepasset) eller via MobilePay på 62755.

Man kan mærke et eventuelt bidrag "Erhvervsudvalget", og pengene vil i så fald alene blive benyttet til Erhvervsudvalgets udgifter, heriblandt disse nyhedsbreve.

Eventuelle bidrag vil blive behandlet i henhold til reglerne for bidrag til partier. Dette vil sige, at beløb under 20.000 kroner kan skænktes anonymt.

Reglerne må ikke omgås ved at sende flere mindre bidrag fra samme de facto giver, der måske har flere konti/firmaer.

AFMELDING/TILMELDING

Såfremt I ikke ønsker at modtage vores nyhedsbrev, sendes blot en mail til erhvervsudvalg@folkebevaegelsen.dk, og vi sletter jer straks pr. kulance, også selv om markedsføringsloven ikke omfatter politiske foreninger, som godt må sende materiale pr. post uden forudgående accept. Udsendelsen af dette nyhedsbrev er således lovlig.

Kender I andre, der måske gerne vil have nyhedsbrevet, så send gerne en mail herom med angivelse af post-adresse.

ERHVERVSUDVALGETS FORMÅL:

- ✘ At bidrage til at placere Folkebevægelsen mod EU centralt mediemæssigt i debatten om EU's negative påvirkninger af erhvervslivets forhold, samt aktivt at påvirke offentligheden i og udenfor den gruppe, der normalt defineres som erhvervslivet, i disse spørgsmål,
- ✘ At holde sig orienteret om udviklingen i EU's lovgivningsarbejde, og hvordan denne påvirker forskellige erhvervsformer,
- ✘ At udbygge netværk af forskellig art, og via disse påvirke og italesætte EU's påvirkning af det danske erhvervsliv,
- ✘ At opsøge erhvervslivets organisationer og få igangsat en dialog,
- ✘ At bidrage til Folkebevægelsen mod EU's pressesekretariats og landsledelsens arbejde med baggrundsviden og kontakter, eksempelvis i form af skriftlig eller personlig briefing, rådgivning, udarbejdelse af artikler (til publicering i eget eller i udvalgets navn) mv.

I hele sit virke ønsker udvalget at pointere, at erhvervslivet og fagbevægelsen bør have en fælles interesse i at bevare den danske arbejdsmarkedsmodel og udvalget vil arbejde for, at EU ikke blander sig i danske løn- og arbejdsvilkår.

EFTER BREXIT: DEN DIREKTE HEKTARSTØTTE UDFASES I STORBRITANNIEN

Storbritannien er ude af EU. Det betyder selvfølgelig en lang række ændringer i de økonomiske og produktionsmæssige vilkår for mange erhverv, men det betyder også, at der igen er en handlefrihed nationalt, som gennem fem årtier har været parkeret i EU. Den direkte hektarstøtte udfases i Storbritannien over en syvårig periode.

Redigeret af Karen Sunds

Landmand og medlem af erhvervsudvalget

I november 2020 kom det britiske Ministerie for Miljø, Fødevarer og Landdistrikter med sin langtidsplan for en afvikling af landbrugsstøtten, og dermed også en omlægning af det britiske landbrug.

”Vejen til et bæredygtigt landbrug: En landbrugsmæssig overgangsplan fra 2021 til 2024” hedder den knap 70 sider lange rapport.

Som det hedder i rapportens indledning:

”Vi står over for den største ændring i landbrugspolitikken i et halvt århundrede. Vi skal designe en ny landbrugspolitik, der er rigtig, ikke kun for de nuværende landbrugere, men også for fremtidens landbrugere. De landbrugere vi ikke kender endnu. Dem der længes efter at være landbrugere, men som ikke kan få adgang til jord; bedriftslederne der ønsker at starte op for dem selv; dem der opgav familiebrugene for 20 år siden og som ønsker en vej tilbage til erhvervet. [...] EU's ”oppe fra og ned-”regler, sanktionsjungle m.v. skal fjernes. [...] For første gang i 50 år har vi en chance for at gøre tingene anderledes.”

OMSTILLING AF LANDBRUGET

Det bliver samtidig slået fast, at det britiske landbrug må omstilles, så det tager sin del af udfordringerne, for at Storbritannien kan leve op til den overordnede klimaplan, miljø og biodiversitetsplaner:

”I løbet af det sidste århundrede er meget af vores dyreliv rige habitat gået tabt, og mange arter er i langvarig tilbagegang. Mange landmænd føler dette tab meget og træffer foranstaltninger for at vende dette fald. Men vi kan ikke benægte, at intensivering af landbruget og den bureaukratiske fælles landbrugspolitik har taget hårdt på dyrelivet. For at adressere dette er vi nødt til at genopdage nogle af de landbrugsmæssige, som min oldefar måske har brugt, men derefter sammenkoble dem med den bedste præcisi-

Foto: Pixabay

onsteknologi og plantevidenskab, der er tilgængelig for os i dag.” lyder det fra ministeren for området George Eustice.

MÅLET FOR OMLÆGNINGEN

Den samlede transitionsperiode er planlagt til i alt syv år. De første tre år er en slags ”indkøringsfase”, og fra 2024 skal de nye ordninger træde i funktion.

Men hvad er målet for omlægningen? Det slår rapporten fast i klare vendinger:

I 2028 skal landbruget være en bæredygtig forretning, som ikke behøver offentlig støtte for at eksistere. Vejen frem er at kombinere de gamle metoder med den nyeste videnskab.

Det britiske landbrug skal fastholde det høje niveau for fødevarerproduktion, som Storbritannien er kendt for på verdensplan, men således, at det ikke skader miljøet, og således at dyrevelfærden beskyttes.

Og som det konkluderes i indledningen: ”Hvis denne proces lykkes, vil resten af verden om 10 år ønske at følge vores vej”.

HVORDAN KONKRET?

Hvad skal der mere konkret ske i den syvårige transitionsperiode?

1) Først og fremmest bliver den direkte landbrugsstøtte, i form af hektarstøtte, afviklet gradvist. Både i 2022 og 2023 vil de direkte støtteordninger blive reduceret med 15 procent pr. år.

Fra slutningen af 2024 vil de direkte støtteordninger være reduceret med omkring 50 procent.

”Efter konsultationer med landbruget selv vil vi herefter afkoble de direkte betalinger fra jorden. Den resterende støtte vil blive udfaset, med den sidste udbetaling i 2027. Efter afkoblingen vil støtten blive beregnet efter en ny tilgang, der udarbejdes i samarbejde med sektoren selv”, hedder det i rapporten.

Fra start vil en lang række bureaukratiske regler, som blev indført med EU-støtten, blive fjernet og forenklet, lover ministeriet. Dette gælder også for krydsoverensstemmelseskravene, der ikke længere vil være grundlaget for kontrol.

Det nye setup skal udarbejdes i samarbejde med sektoren.

2) Målsætningen er altså at tage et fuldstændigt opgør med den direkte hektarstøtte. ”Det giver ingen mening at subsidiere jord på en måde, så de rigeste jordbrugere får langt den største del af støttekronerne”, hedder det i rapporten.

Konkret er det planen, at bruge de finansielle lofter over (EU)støtten for Storbritannien i 2020 som udgangspunkt for de fremtidige årlige lofter for den enkelte landmand.

Fra 2021 vil alle landmænd opleve reduktioner i den direkte støtte, men "[...] vi vil starte med at lave de største reduktioner på de største modtagere af støtte", hedder det.

3) I takt med, at de gamle støtteordninger bliver udfaset, vil der blive frigivet en del offentlige støttemidler.

Disse vil 100 procent blive stillet til rådighed for nye tilskudsordninger, der er designet til at støtte en omlægning af det britiske landbrug, forklares det i rapporten.

Således garanterer ministeriet, at den samlede støtte til det britiske landbrug vil være på niveau med støtten i 2020 gennem den aktuelle parlamentsperiode.

TÆT SAMARBEJDE MED LANDBRUGET

I rapportens annex-afsnit er der en mere detaljeret gennemgang af de nye ordninger, der planlægges. Ministeriet lover, at alle ordningerne skal udarbejdes i et nært samarbejde med

landbrugerne selv.

Der er tale om en række forskellige ordninger, men hovedoverskriften for de nye støtteordninger er "miljømæssig jordforvaltning", samt "mere vild natur".

Eksempelvis nævnes mere konkret forbedring af jordbundsforhold, forbedring af skadedyrsbekæmpelse, og så vil der blive etableret en særlig investeringsordning for at omlægge håndteringen af gylle i landbruget.

Her vil lovgivningen blive strammet markant op, kan man læse af rapporten, med dét formål at nedbringe luftforureningen.

"Vi ønsker, at der skal være en helt klar adskillelse, mellem på den ene side de lovmæssige krav, som enhver landmand er forpligtet til at følge, og så de ordninger/standarder, hvor landbrugere, der ønsker at gå længere end dette minimumskrav, bliver præmieret for det", hedder det i rapporten.

Støtteordningerne bliver altså brugt til de landmænd, der ønsker at gå foran i omlægningen af landbruget til mere miljømæssig og dyreetisk produktion.

Desuden etableres der frem til 2024

et særligt nationalt pilotprojekt, "[...] som kan rumme op til 5.500 landbrugere, der ønsker at deltage i et pilotprojekt, med det formål at hjælpe os med at lære og designe de nye ordninger."

Fra 2024 er det planen, at ordningerne sættes i gang.

HJÆLP OG STØTTE

Udover disse ordninger vil der også blive særlige støtteordninger, der yder konsulenthjælp til landmænd, for at sikre de rigtige investeringer i forhold til omlægningen.

Ligeledes vil der blive satset på omfattende videreuddannelse af landmænd.

Endelig vil der gennem 2022 blive åbnet op for, at landmænd, der ønsker at forlade erhvervet, kan gøre dette, mod til gengæld at få udbetalt et engangsbeløb.

SPÆNDENDE OMSTILLING

Det bliver spændende at følge denne omfattende omstilling af det britiske landbrug, hvor der tages et opgør med mange årtiers forvridende EU-støtte.

Der kan helt sikkert hentes mange erfaringer og meget inspiration for danske landmænd.

POST BREXIT: EU-STORBRIANNIA-NORGE: EN TRILATERAL FISKERIAVTALE?

Af Peter Thomas Ørebech
Professor i rettsvitenskap,
UIT Norges Arktiske Universitet,
9037 Tromsø
peter.orebech@uit.no

DE FØLGENDE SPØRSMÅL REISES:

1. Hva er situasjonen om partene ikke enes om en fiskeriløsning?
2. Hva var EUs forhandlingsposisjon?
3. Hva var Storbritannias forhandlingsposisjon?
4. Hva er Norges stilling i den bilaterale EU-Storbritannia «tautrekking»?

1) HVA ER SITUASJONEN OM

PARTENE IKKE FINNER EN FISKERILØSNING?

Fiskeriaftalene mellom land som fisker på delte bestander gjelder i utgangspunktet for ett år i gangen. Uten avtale mellom EU, Storbritannia og Norge som samordner fiskeriinnsatsen og sikre bevaring og utvikling av de berørte bestander i Nordsjøen, kan hver av statene kun fiske innenfor sine egne fiskerisoner.

Utgangspunktet da er at hvis forhandlingene går i stå, så må vi falle tilbake på havrettens regler – i hovedsak Havrettskonvensjonen (1982) – UNCLOS med tillegg – straddling fish stock agreement (1995), North East Atlantic Fisheries Convention – NEAFC og for Norges vedkommende til den bilaterale rammeavtale mellom EU og

Norge om fiskeri; (EFT L 226 av 29. august 1980, s. 47, se også St.prp. nr. 20 (1980-81) Om samtykke til å inngå en avtale av 27 februar 1980 mellom Norge og det Europeiske Økonomiske Fellesskap om Fiskerier, se vedlegget).

2) HVA VAR EUS FORHANDLINGSPOSISJON FØR AVTALEN BLE INNGÅTT?

Kilder her er:

A. Henstilling med henblik på RÅDETS AFGØRELSE om bemyndigelse af Kommissionen til på Den Europæiske Unions vegne at indlede forhandlinger om indgåelse af en fiskeriaftale med Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland og Kongeriget Norge (Bruxelles, den 7.10.2020 COM(2020) 637 final).

B. ANNEX BILAG til Henstilling med henblik på RÅDETS AFGØRELSE om bemyndigelse af Kommissionen til på Den Europæiske Unions vegne at indlede forhandlinger om indgåelse af en fiskeriaftale med Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland og Kongeriget Norge (Bruxelles, den 7.10.2020 COM(2020) 637 final).

i) Hvem er EUs intenderte avtaleparter?

EU-opplegget er en trilateral avtale EU-Storbritannia-Norge:

«Der bør derfor indledes forhandlinger med Det Forenede Kongerige og med Kongeriget Norge med henblik på indgåelse af en fiskeriaftale mellem Den Europæiske Union, Det Forenede Kongerige og Kongeriget Norge.» (Henstilling s. 1).

Dette betyr at EU ønsker å dra Norge inn i Brexit-forhandlingene, noe som i så fall betyr at EU sier opp den rammeavtale som EU og Norge inngikk i 1980.

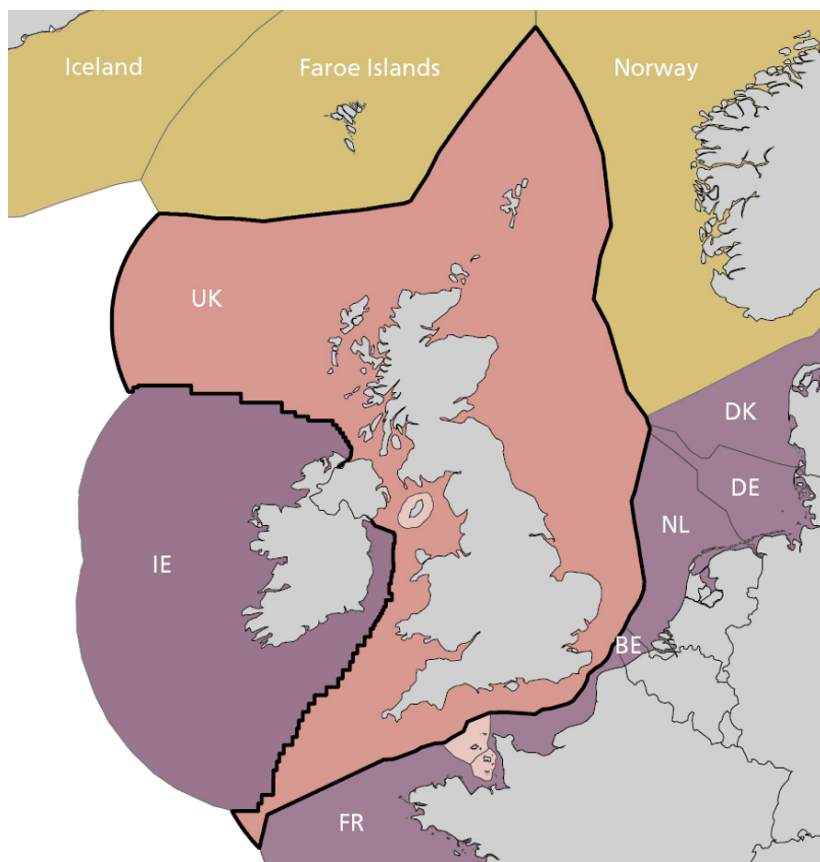
Det forhold at Norge og Storbritannia inngikk en bilateral rammeavtale for fiskeriene den 30 september 2020 viser at EU-posisjonen er avist av Norge og Storbritannia. Situasjonen ville da ha blitt at Storbritannia fortsetter sine bilaterale drøftelser med EU om en rammeavtale med dem. Norge forhandler – hvis ønskelig fra norsk side – med EU om en årlige avtale om kvotefastsettelse og kvotebytte samt fiskemuligheter i hverandres økonomiske soner (EEZ).

Siden det er klart at det skjer store forskyvninger mht. sonetihørigheten for fisk i Nordsjøen etter Brexit, må det adskillige justeringer til. Vi er i en situasjon som også var typisk i 1980 da rammeavtalen EU-Norge ble fremforhandlet: «Det skal tilstrebes en tilfredsstillende balanse i det gjensidige fisket. Dette innebærer at EØF [EU]s fiske i norsk sone skal reduseres over tid» (St. prp. nr. 20 (1980-81) s. 1)

i) Hvor kan EU flåten fiske?

Den geografiske rekkevidde er angitt som «en rekke fiskebestande i Nordsjøen» og «de berørte bestande i Nordsjøen». (Annex s. 1). Dette er ikke helt entydig, men anses vanligvis som havområdet fra 62o N, minus Shetlandskassen, og til ned i Den britiske kanal. Dette ekskluderer Norskehavet og Barentshavet. Verdien av «Avtalen med EU om forvaltninga av fellesbestandane i Nordsjøen stod for ni prosent av [de totale norske fiskeri-] verdiane.» (s. 8)

Hvis EU tenker seg – noe som po-

Based on Joint Nature Conservation Committee, Map showing relationship between different boundaries used under national and international obligations at a Storbritannia scale (2014); http://jncc.defra.gov.uk/Storbritannia%20obligations_-_boundaries_%20scale.pdf [accessed 2 December 2016]

sisjonspapiret ikke tar stilling til – at den trilaterale avtalen EU-Storbritannia-Norge skal erstatte den bilaterale EU-Norge avtalen betyr dette at f.eks. norsk-arktisk torsk ikke skal inngå i de byttearrangementer som EU nå foreslår. Det må bety at EU oppfatter situasjonen slik at adgangen til å fiske inntil 2,9 % av norsk TAC (totalt tillatt fangst) dvs. i et normalår, ca 10.000 tonn torsk er en avtale som følger av EØS, og som derfor ikke skal blandes sammen med Nordsjøavtalen. (se Avtale i form av brevveksling mellom Norge og Det europeiske økonomiske fellesskap om fiskeriaftalen av 2 mai 1992).

ii) Hva skal samarbeidet omfatte? (1): Delte fiskebestander

EU omtaler «forvaltningen av delte fiskebestande» (Annex s. 1) Normalt forstås dette som bestander som migrerer mellom 2 eller flere EEZ og/eller mellom EEZ og åpent hav. Dvs. UNCLOS artikkel 63. Det skrives også om «en rekke fiskebestande» og «de berørte bestande». Jeg oppfatter ikke dette som noe annet enn den delte fiskebestanden som omtales i første setning. Dette omfatter pelagisk fisk og bunnfisk, men ikke alle bestander fordi noen av disse er mer eller mindre stasjonære (hummer, sjøkreps, reker), mens noen som nok migrerer, men da ikke sørover, men nordover slik at de

ikke kan betegnes som delt, f.eks. sei.

En ganske så avgjørende innvending mot at Norge overhodet bør inngå en Storbritannia-lignende avtale med EU er at Norge og EU så å si ikke har noen tilstøtende sone, og som følge av dette ei heller har noen delte bestander. Særlig er dette fremtredende når vi vet at Norge-Sverige-Danmark felles bestander allerede er dekket inn av «3-riksavtalen» (1966).

iii) Hva skal samarbeidet omfatte? (2): Reguleringer

EU vil at fisket skal reguleres av EU, Norge og Storbritannia i fellesskap. «Bestemmelse om fiskeri bør omfatte samarbeid om utviklingen av foranstaltninger, der tager sigte på en bæredygtig udnyttelse og bevarelse af ressourcer». (Annex s. 1).

EU vil fremme en ordning som «bevarer EU's fiskeaktiviteter og undgå økonomisk forvridning av avtaleparternes fiskeaktiviteter». EU vil videre at den trilaterale avtale skal sørge for «bibehold» av «EU-flådens traditionelle aktiviteter som fastsat i rammeavtalen om fiskeri mellom Den Europæiske Union og Kongeriget Norge». Vi ser her at EU vil avtalefeste at EUs fiskeflåte skal fortsette å fiske i norske farvann som før, upåaktet av at Storbritannia ikke lenger er medlem av EU.

Med dette som plattform pretenderer EU følgende, at:

1. «bibeholde fortsat gensidig adgang for fartøjer fra Unionen, Det Forenede Kongerige og Norge til EU-farvande, Det Forenede Kongeriges farvande og Norges farvande»,
2. bibeholde stabile kvoteandele, som kun kan justeres med de direkte berørte parters samtykke,
3. omfatte retningslinjer for overførsel og udveksling af kvoter og for fastsættelse af årlige eller flerårige totalt tilladte fangstmængder eller indsatsbegrænsninger på grundlag af langsigtede forvaltningsstrategier,
4. fastsætte retningslinjer for at opná fiskeritilladelser og de bestemmelser, der skal sikre lige behandling og overholdelse, herunder fælles kontrol- og inspektionsaktiviteter
5. fastlægge en passende institutionel ramme for samarbejde om bevarelse og forvaltning af fælles fiskebestande.

Som en vil se, EU ønsker for det første garanteret adgang til Storbritannia-EEZ og Norges EEZ, de ønsker for det andet faste kvoter på grundlag av EU-prinsippet om relativ stabilitet. Og kvotene skal være årvisse. For det tredje skal kvotene kun kunne forandres etter enighet med «de direkte berørte parters samtykke».

Vi ser altså at mens EU i EU-havet har, i kraft av «den felles fiskeripolitikk» (CFP), enekompetanse til å regulere fisket –dvs. at nærhetsprinsippet ikke gjelder; «Ikke relevant, da der er tale om enekompetence» (Henstilling s. 2), så vil EU at Norge og Storbritannia ikke skal nyte godt av enekompetanse i sine EEZ. Selv om EU nå etter at Storbritannia er ute av Unionen og EU har mistet sine viktigste fiskefelt, er EUs posisjon at de skal beholde de andeler som de hadde tidligere – dette gjelder både i forhold til Norge og Storbritannia.

Dvs. at mens EU betinger seg rett til å fiske «virkelig fisk» i Storbritannia-EEZ og Nor-EEZ, så skal Norge og Storbritannia få «papirfisk» i bytte.

3) HVA ER STORBRIANNIAS FORHANDLINGSPOSISJON PR. 10 OKTOBER 2020?

Jeg bygger her på følgende dokumenter:

a) *Parliamentet, House of Lords, European Union Committee: Brexit: fisheries,*

8th Report of Session 2016-17 – (London 17 December 2016 - HL Paper 78).

b) *Draft working text for a fisheries framework agreement between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the European Union*

Vi kan si at mens dokument a) samler data som bakgrunnsmateriale til forhandlings-opplegget er dokument b) Storbritannias åpningstilbud til EU: “form the basis for discussions with the EU on a Fisheries Framework Agreement.” (Draft Working Text s. 1). Jeg tar utgangspunkt i sistnevnte og supplerer med a) posisjonen formulert i Draft Working Text.

Storbritannia tenker seg et 2 trinns system tilsvarende med det som Norge praktiserer i dag, se f.eks. avtalen med EU (EFT L 226 av 29. august 1980, s. 47). For det første en rammeavtale som bestemmer beslutningsprosedyrer og organisering. Og for det annet en årlig avtale som inneholder de omforente kvoter, dvs. TAC (Total Allowable Catch) og landskvoter. Sistnevnte kunngjøres i årlige meldinger til Stortinget se f.eks. Meld. St. 15 (2018–2019) Noregs fiskeritavtalar for 2019 og fisket etter avtalane i 2017 og 2018, se s. 39.

Storbritannia opererer med tre hovedkomponenter i sitt opplegg. Dvs. fastlegging av:

(a) *fishing opportunities, taking into account the best scientific evidence available to the Parties, the ICES-recommended TAC, dvs. “a science-based approach” (Parliament, HL Paper 78, § 103), the interdependence of stocks, the work of appropriate international organisations, socio-economic aspects and other relevant factors;*

(b) *the amount of fishing opportunities mentioned in sub-paragraph (a) above that will be available to each Party, based on the principle of zonal attachment; and*

(c) *any access for each Party's vessels to relevant waters of the other Party for fishing.*

Allerede her ser vi et sprik i posisjoner mellom EU og Storbritannia. Dette gjelder For det første; forholdet til Det internasjonale råd for Havforskning (ICES) og Den nord-øst Atlantiske Fiskeri konvensjon (NEAFC). Storbritannia vil basere sine estimater for tillatte landskvoter på ICES anbefalinger og fordelingen på deltakende stater via avgjørelser i NEAFC. I Overhusets hø-

ring ble det sagt på følgende måte:

“196. The WWF told us [that]: ... the UK, Norway, Faroe Islands, Iceland and Greenland “effectively control the whole North East Atlantic”, arguing that together these countries could “construct sustainable, environmentally and economically fit for purpose fisheries regimes”. Regional co-operation for some important, migratory stocks, such as mackerel, could thus take place through NEAFC.

197. The Minister concurred. He saw an independent seat at the negotiating table in the North East Atlantic Fisheries Commission as a particularly significant opportunity, given the importance of species such as mackerel to the UK.” (s. 64)

EU, sin vane tro, vil ha kompetanse over andre land og med EU-domstolen som dommer i siste instans, samtidig som internasjonale organer ikke skal kunne bestemme over EU. NEAFC er ikke nevnt noe sted i posisjonsparet som ledetråd for forhandlerne. EU forholder seg ikke utelukkende til ICES’ men har opprettet sitt eget marinbiologiske råd, The EU Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF).

For det annet; EU promoterer sitt prinsipp om “relativ stabilitet” som fordelingsmekanisme. Storbritannia er klar på at det er uaktuelt, fordi Storbritannia – som selvstendig stat har rett til eksklusiv høsting av sine ressurser satser på havrettskonvensjonen UNCLOS 1982, se artikkel 56 og «Delte bestandsavtalen», 1995) og her gjelder sonetilhørighet som basis for de forhandlinger om fordeling av delte bestander (artikkel 63). Dette ser britene som en kjærkommen anledning “to address the inequalities described by witnesses in current distributions and address the changed distribution of stocks” (se Parliament, § 116).

4) HVA ER NORGES STILLING I DEN BILATERALE EU-STORBRIANNIA «TAUTREKKING»?

Jeg skal her trekke noen tråder mellom den nylig inngåtte avtale mellom Norge og Storbritannia (30 september 2020) og EU-Norge avtalen av 1980. Den bilaterale avtale Norge-Storbritannia kan ikke bety annet enn at Norge er bestemt på at gjensidig bytteavtaler av fisk som Norge ønsker å fiske på i Storbritannia-EEZ avtales direkte med Storbritannia. Om det er fiskeslag i det resterende EU-havet av interesse for norske fisker, ja så innledes forhandlinger med EU. Dette er imid-

lertid ikke sikkert, fordi vi har 3-part-savtalen (av 1966) med Danmark og Sverige (forvaltet av EU), der norske fiskere i Skagerak og Kattegat kan fiske utenfor territorialgrensa uansett EEZ-grenser. Norsk interesse for fiske i tysk, nederlandsk, belgisk eller fransk sone er minimal.

Selv om dette er dagens situasjon, er det ingen som kjenner fremtiden. Av den grunn kan det være greit å holde på 1980-avtalen fremover selv om det ikke inngås noen ny årlig avtale for 2021. Hvis det er store sprik, kan det ikke da tenkes at EU som jo i utgangspunktet ønsket seg en trilateral avtale vil skrote 1980-avtalen med sikte på å få en avtale lik den Norge-Storbritannia har fremforhandlet? Hva EU ønsker seg er en ting. Hva Norge går med på er noe annet. Vi må huske på at det EU inviterte til var en avtale om «*delte bestander*». Slike bestander finnes knapt nå etter at Storbritannia er gått ut av EU.

Hvilke forskjeller er det mellom 1980-avtalen med EU og 2020-avtalen med Storbritannia? Jeg går først gjennom sistnevnte;

For det første skal det gjennomføres et «*økosystem*» basert marinbiologisk samarbeid med sikte på en «*langsiktig bevaring og bærekraftig bruk av de marine ressurser*» på grunnlag av «*vitenskapelige data*». I den praktiske politikk skal det anvendes en «*føre-var-tilnærming*» (artikkel 1).

Gjennom året skal det foretas konsultasjoner med sikte på å fastsette fartøys adgang til den andre stats EEZ. Videre skal det fastsettes «*kvoteoverføring fra den ene part til den andre*» (artikkel 4). Fiskets utstrekning og vilkår diskuteres (artikkel 3). Dersom tolkning av avtalen volder tvil skal partene konsultere hverandre. Dette gjelder også avtalens gjennomføring og virkemåte (artikkel 7). Slike konsultasjoner kan også føre til at partene enes om å endre denne avtale (artikkel 8)

For det annet er den geografiske virkekrets som følger: Området er utenfor territorialfarvannet (12 nautiske mil), dvs. i Norges og Storbritannias EEZ. (12-200 mil). Se artikkel 3.

For det tredje: De to land kan – om de så beslutter internt – åpne for at fartøy som fører den andre statens flagg skal få fiske i hverandres EEZ (Artikkel 3).

For det fjerde: Lisensiering av fartøy som får adgang til fiske i den andre

statens EEZ skal skje ved at denne stat angir hvor mange fartøy og slags fiske som kan foregå. Flaggstaten skal så meddele denne lisensierende part om fartøy, navn, registreringsnummer og andre opplysninger som denne staten måtte be om. Når dette er klart skal den stat som åpner sin EEZ for fremmed fartøy utstede lisens til disse fartøy (artikkel 5).

For det femte: Håndheving er i utgangspunktet – iht havrettskonvensjonens artikkel 56 kyststatens kompetanse og ansvar. Imidlertid er det ikke noe i veien for at kyststaten kan be om bistand for å sikre at flaggstaten gjør alt som står i sin makt til å sikre at kyststatens fiskerirett blir fulgt. Denne mer administrative kontroll og overvåkning kan også utvides til å omfatte operativt samarbeid. Det er særlig nevnt utveksling av data for lisensiert fartøy (artikkel 6.2 (a)) og oppsyn, overvåkning og kontroll med at fisket følger bevarings- og forvaltningstiltak, litra (b).

Mer lesning: Peter Ørebech: *GATT-rett, EØS-rett eller EF-rett? Studier i GATT-rett og EF-rett særlig med henblikk på fiskeri- og landbruksvarer.* Osmundsson Forlag AS, Vette 1992. 325 s.

AVTALE AV 27. FEBRUAR 1980 MELLOM NORGE OG DET EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESKAP OM FISKERIER

ARTIKKEL 1

1. Hver av partene skal tillate fiskefartøyer fra den annen part å fiske innenfor sitt fiskerijurisdiksjonsområde på inntil 200 nautiske mil fra grunnlinjene for beregning av sjøterritoriet, i samsvar med bestemmelsene nedenfor.

2. Vedlegget til denne Avtale skal utgjøre en integrerende del av Avtalen.

ARTIKKEL 2

1. Hver av partene skal på passende måte, med forbehold for justeringer når dette er nødvendig for å møte uforutsette omstendigheter, og på grunnlag av behovet for en rasjonell forvaltning av de levende ressurser årlig fastsette for sitt fiskerijurisdiksjonsområde:

a) den totalt tillatte fangst av de enkelte bestander eller grupper av bestander, under hensyntagen til det beste vitenskapelige materiale som er tilgjengelig for den, bestandenes innbyrdes avhengighet, arbeidet i vedkommende internasjonale organis-

asjoner og andre relevante forhold,

b) etter behørig konsultasjoner, andeler for den annen parts fiskefartøyer i samsvar med det mål å oppnå en for begge parter tilfredsstillende balanse i deres gjensidige fiskeriforbindelser og de vilkår som er gitt i Vedlegget.

2. Hver av partene skal fastsette slike andre tiltak som den anser påkrevet for å sikre bevaring, rasjonell forvaltning og regulering av fisket i sitt område. Slike tiltak og ethvert tiltak som gjennomføres etter den årlige fastsettelse av fiskemulighetene, skal ta hensyn til at de ikke må sette på spill de fiskemuligheter som er innrømmet fiskefartøyer fra den annen part.

ARTIKKEL 3

I tilfelle av en vesentlig forvriddning av den ene parts fiskemønstre i områder som er av avgjørende betydning for å oppnå en for begge parter tilfredsstillende balanse i partenes gjensidige fiskeriforbindelser, skal partene snarest konsultere hverandre med sikte på å sikre fortsettelsen av sine gjensidige fiskeriforbindelser. Dersom det innen tre måneder fra anmodningen om konsultasjoner ikke er funnet en løsning som er tilfredsstillende for den part som har bedt om konsultasjoner, kan denne part, uten hensyn til bestemmelsene i artikkel 13, suspendere eller si opp Avtalen ved å gi tredve dagers varsel.

ARTIKKEL 4

Hver av partenes kompetente myndigheter skal i god tid meddele den annen part navn, registreringsnummer og andre relevante opplysninger for fiskefartøyer som vil kunne få adgang til å fiske i den annen parts fiskerijurisdiksjonsområde. Den annen part skal deretter utstede fisketillatelse på en måte som står i forhold til de fiskemuligheter som er gitt i medhold av artikkel 2 nr. 1 b).

ARTIKKEL 5

Fiskefartøyer fra den ene part skal ved fiske i den annen parts fiskerijurisdiksjonsområde overholde de bevaringstiltak, andre vilkår og betingelser og alle regler og forskrifter som gjelder for fiske i dette område. Passende forhåndsmeddelelse skal gis om nye tiltak, vilkår, betingelser, regler og forskrifter.

ARTIKKEL 6

1. Hver av partene skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at dens fartøyer overholder bestemmelsene i denne Avtale og andre relevante for-

skrifter.

2. Hver av partene kan innen sitt fiskerijurisdiksjonsområde i samsvar med folkeretten treffe slike tiltak som måtte være nødvendige for å sikre at den annen parts fartøyer overholder bestemmelsene i denne A vtale.

ARTIKKEL 7

Partene forplikter seg til å samarbeide for å sikre en ordnet forvaltning og bevaring av de levende ressurser i havet, og å fremme de nødvendige vitenskapelige undersøkelser på dette felt, særlig med hensyn til:

a) bestander som finnes innenfor begge parter fiskerijurisdiksjonsområder, med sikte på å oppnå samsvar mellom tiltak for regulering av fisket av alike bestander så langt det er praktisk mulig,

b) bestander av felles interesse som finnes innenfor begge parter fiskerijurisdiksjonsområder og i tilgrensende områder utenfor disse områder.

ARTIKKEL 8

Partene er enige om å konsultere hverandre i spørsmål som knytter seg til iverksettelsen og den korrekte gjennomføring av denne Avtale, eller i tilfelle av tvist om fortolkningen eller anvendelsen av Avtalen.

ARTIKKEL 9

Denne avtale skal ikke røre ved andre eksisterende avtaler mellom de to parter eller eksisterende avtaler som gjelder fiske for den ene parts fartøyer innenfor den annen parts

fiskerijurisdiksjonsområde.

ARTIKKEL 10

Intet i denne avtale skal berøre eller på noe vis virke inn på noen av partenes syn på noe spørsmål som knytter seg til havets folkerett.

ARTIKKEL 11

Denne avtale skal anvendes, på den ene side, på de territorier hvor Traktaten om opprettelse av det Europeiske Økonomiske Fellesskap anvendes, og på de vilkår som er fastsatt i denne Traktat, og, på den annen side, på Kongeriket Norges territorium.

ARTIKKEL 12

Denne avtale skal tre i kraft den dag partene underretter hverandre om at de har avsluttet de fremgangsmåter som er nødvendige for dette formål. I påvente av at Avtalen trer i kraft, skal den anvendes midlertidig fra undertegningsdagen.

ARTIKKEL 13

Denne avtale skal gjelde i en første periode på ti år fra den dag den trådte i kraft. Dersom Avtalen ikke blir brakt til opphør av noen av partene ved oppsigelse minst ni måneder før utløpet av denne periode, skal den deretter forbli i kraft i ytterligere perioder på seks år, medmindre den blir oppsagt minst ni måneder før utløpet av enhver slik periode.

ARTIKKEL 14

Etter vedtagelse av en konvensjon på De Forente Nasjoners tredje konferanse om havets folkerett kan hver av partene be om konsultasjoner med

sikte på å vurdere bestemmelsene i denne avtale i lys av bestemmelsene i den nevnte konvensjon.

Utferdiget i Brussel, den syvogtyvende februar nittenhundreogåtti i to eksemplarer på norsk, dansk, engelsk, fransk, italiensk, nederlandsk og tysk, med samme gyldighet for hver av disse tekster.

*For Kongeriket Norge, Jens Evensen (s.)
For De Europeiske Fellesskaps Råd, Franca Evangelisti (s.), Finn Gundelach (s.)*

VEDLEGG

1. Ved fastsettelse av fiskekvoter i medhold av artikkel 2 nr. 1 b) i denne avtale skal partene ha som sitt mål å oppnå en for begge parter tilfredsstillende balanse i sine gjensidige fiskeriforbindelser. Med forbehold for bevaringsbehovene bør en for begge parter tilfredsstillende balanse baseres på det norske fiske de senere år i Fellesskapets fiskerijurisdiksjonsområde. Partene erkjenner at dette mål vil kreve tilsvarende forandringer i Fellesskapets fiske i norske farvann.

2. Hver av partene vil ta hensyn til arten og omfanget av den annen parts fiske i sitt fiskerijurisdiksjonsområde, idet den tar i betraktning sedvanlige fangster, fiskemønstre og andre relevante forhold.

3. For å virkeliggjøre det mål som er fastsatt i avsnitt 1, vil partene foreta en gradvis reduksjon med sikte på å nå dette mål pr. 31. desember 1982.

DYRT OG DÅRLIGT: EU SOM VACCINEFORHANDLER

“Der er godt nyt. Europakommissionen har lavet aftaler om vacciner med seks forskellige selskaber... Der er lys for enden af tunnelen.” Sådan sagde EU-Kommissionsformand Ursula von der Leyen i slutningen af november 2020. Anden bølge af COVID-19 pandemien var begyndt at have alvorlige sundhedsmæssige, politiske og økonomiske konsekvenser.

Af Susanna Dyre-Greensite
Formand for Folkebevægelsen mod EU

“Lyset for enden af tunnelen”, som kommissionsformanden lovede, var, at EU-Kommissionen havde købt nok vacciner til os alle sammen. Det lød jo lovende.

Det viser sig nu, at EU's vaccineindkøb og -udrulning har været præget af fejl, forsinkelser, nationalisme, lukkethed og dårligt politisk håndværk.

EU HALTER BAGEFTER

De godkendte COVID-19 vacciner vil

redde liv og betyde, at samfundet kan genåbne.

Det tjener folkesundheden og økonomien at vaccinere så mange så muligt så hurtigt så muligt. Det er stort set alle enige om.

Det er derfor en skandale, at landene i EU har været så langsomme til at få vaccinerede sine borgere.

I Israel har 62 procent af befolkningen fået første stik med coronavaccinen. I Storbritannien er tallet omkring 48 procent. I USA er det 39 procent. I EU er det derimod kun omkring 18 procent af borgerne, der har fået første stik[2].

Danmark ligger på EU-gennemsnittet, hvor kun 18 procent af danskerne har fået første stik, og dermed halter vi langt bagefter Brexit-Britain, USA og Israel.

Der er et par forbehold, der skal tages med ovenstående tal.

For det første viser de andelen af borgere, der mindst har fået det første stik. De siger dermed intet om andelen af færdigvaccinerede borgere. Sammenligner vi andelen af færdigvaccinerede borgere, er forskellen mellem EU og de nævnte lande lidt mindre, men også her halter Danmark og EU.

At forskellen er lidt mindre skyldes blandt andet, at man i nogle lande vælger at satse på, at så mange som muligt får første stik, mens man i Danmark i højere grad har valgt at sikre, at dem, der har fået første stik, hurtigt får andet stik.

Forskellen i strategier skyldes dels forskellige vurderinger af, hvor længe og hvor godt det første stik beskytter.

Det skyldes også, at landene har forskellige mængder af de forskellige vacciner, som hver har egne retningslinjer.

Endeligt skyldes det forskellige forventninger til, hvornår man får mere af den vaccine, man har vaccineret de første borgere med. Disse vurderinger og forventninger justeres løbende.

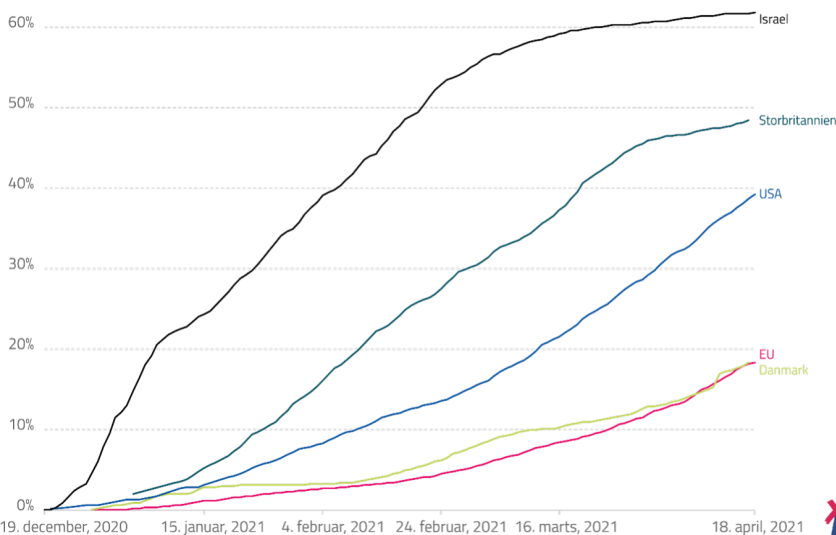
Når vi skal sammenligne, hvilke lande klarer sig bedst i vaccinekapløbet, er det altså nemmere at kigge på andelen af dem, der har fået første stik. De tal fortæller dog ikke alt.

Det andet forbehold, vi skal tage, er, at grafen giver udtryk for et øjeblikstilstand. EU halter bagefter nu, men kan fortsat nå at indhente noget. Alligevel er det relevant at bemærke, at EU meget langt bagefter og har været det meget længe.

Hvis tendensen fortsætter, så ender landene i EU – herunder Danmark – først med at kunne genåbne måneds-

Andel af befolkningen som har fået mindst én dosis af COVID-19 vaccinen

Andel af befolkningen som har modtaget mindst én dosis af vaccinen. Dette tal er ikke nødvendigvis lig med andelen af færdigvaccinerede, da visse vacciner kræver to doser.

Kilde: Officiel data fra Our World in Data. Oversættelser og formatering: Folkebevægelsen mod EU

Foto: Our World in Data / Folkebevægelsen mod EU

vis efter Storbritannien og USA. Vi kan altså roligt sige, at der er gået noget helt galt i EU's vaccinstrategi. Hvad er det så, der er gået så galt?

En ting er, at vi har været uheldige. Der har været produktionsproblemer på de europæiske fabrikker, og senest har flere lande pauseret – og i Danmarks tilfælde stoppet – brugen af AstraZeneca vaccinen på baggrund af risikovurderinger. Den fulde forklaring på, hvad der kun kan kaldes EU's vaccineskandale, er nu mere kompleks end blot dårligt held.

EU-LANDENE GIK SAMMEN OM INDKØB

I somres valgte EU-landene at gå sammen om at købe COVID-19 vacciner. Logikken var, at hvis man ikke gjorde det, så ville alle landene kæmpe mod hinanden om doserne.

Der blev særligt tænkt på at beskytte små lande, som man ikke troede ville kunne klare sig selv. Storbritannien var egentlig fortsat underlagt EU's regler på området og kunne også have valgt at gå med, men valgte i stedet at håndtere vaccineindkøbet selv, da man vurderede, at det ville være mest effektivt.

Danmark kunne i princippet sagtens have benyttet samme undtagelse som Storbritannien og gået udenom det fælles EU-indkøb, men det valgte vi altså ikke at gøre.

Fælles EU-indkøb betyder, at EU-Kommissionen forhandler kontrakter på vegne af medlemslandene.

Medlemslandene giver godt nok EU-Kommissionen et forhandlingsmandat, men det er EU-Kommissionen der har selve ansvaret for forhandlingerne og åbenhed omkring dem.

Et meget betydeligt ansvar for folkesundheden i EU blev altså lagt uden for folkevalgtes direkte kontrol. Det skulle vise sig at være en fejl.

SATSEDE PÅ DE FORKERTE VACCINER

Noget af det, der gik galt, var, at EU simpelthen satse på de forkerte vacciner.

Den tyske avis *Der Spiegel* afslørede i december 2020, at EU i november 2020 var blevet tilbudt 500 millioner doser af Pfizer/BioNTech-vaccinen, som allerede på det tidspunkt havde vist meget lovende resultater i kliniske forsøg. EU-Kommissionen underskrev dog kun en kontrakt på 300 millioner doser.

Ifølge en kilde i *Der Spiegel* skyldtes det, at lande i Det Europæiske Råd ønskede at beskytte franske kommercielle interesser ved at købe lige mange vacciner af det franske selskab Sanofi som af tysk-amerikanske Pfizer/BioNTech.

Det hører med til historien, at EU-Kommissionen har nægtet, at det skulle være årsagen. Alligevel kan man konstatere, at der EU-Kommissionen underskrev en kontrakt på 300 millioner doser af Sanofi-vaccinen.

Sanofi-vaccinen var modsat Pfizer/

BioNTech-vaccinen utestet på købstidspunktet. Sanofi mislykkedes også i sidste ende med at producere sin egen vaccine.

Den rigtige beslutning havde altså været at købe så meget som muligt at den mest lovende vaccine. Det, der i stedet skete, var, at EU prioriterede også at købe af et fransk selskab øjensynligt fordi, det var fransk.

Det er klassisk EU-logik at balancere tyske og franske pengeinteresser. Det er ikke hensigtsmæssigt at tænke sådan, når der skal købes vacciner. Siden det er blevet klart, at Pfizer-vaccinen er blandt de bedste i verden, har EU købt flere. Det er dog sket alt, alt for sent.

PRIORITEREDE PRIS OVER TID

En del af EU's vaccineproblem var, at EU-Kommissionen underskrev de forkerte kontrakter i november. Noget andet var, at de netop først underskrev dem i november. USA havde for eksempel allerede købt millioner af doser af Pfizer/BioNTech-vaccinen og Moderna-vaccinen i juli. EU havde reserveret doser, men købte først i november.

EU var lidt tidligere ude med Oxford/AstraZeneca-vaccinen, hvor blev kontrakten underskrevet 27. august.

Det var alligevel 3 uger senere end Storbritannien.

Det, at EU underskrev kontrakten senere, er ifølge AstraZenecas direktør også årsagen til, at det gik hårdere ud over EU, når AstraZeneca ramte ind i produktionsproblem.

Andre spekulerer i, at AstraZeneca har mindre travlt med at levere til EU, fordi EU's kontrakt er baseret på belgisk lov og Storbritanniens kontrakt er baseret på britisk lov.

Selskabet bliver formentlig hurtigere straffet ved at overtræde sin kontakt i Storbritannien end i Belgien, hvor retssystemet er kringlet og sager tager lang tid.

Årsagen til, at EU underskrev så sent var dels, at EU først blev enige om at forhandle sammen i juni. Inden da havde mange lande forsøgt at købe ind i mindre grupper.

Derudover var der det faktum, at EU-Kommissionen trak forhandlingerne med medicinalsekskaberne ud, fordi de forsøgte at presse prisen i bund.

Det var også vigtigt for EU-Kommissionen, at det skulle stå i kontakten, at ansvaret for eventuelle fejl ved vaccinerne lå hos leverandøren.

Storbritannien og USA havde i højere grad gjort leverandørerne ansvarsfrie. Det lykkedes i høj grad EU at få forhandlet billige priser og ansvarsfrihed.

Det skyldtes blandt andet, at den nyindsatte departementschef i EU's sundhedsministerie er en dygtig forhandler med en lang fortid i handelsministeriet, blandt andet som medansvarlig for EU's handelsaftale med Mercosur-landene (handelsblok omfattende Argentina, Brasilien, Paraguay og Uruguay, red.) Hun har dog ingen erfaring med sundhedspolitik.

Det er siden blevet kritiseret vidt og bredt, at EU brugte så meget tid på at presse prisen på vaccinerne ned. Det er trods alt meget dyrere at holde samfundet lukket længere, end det er at betale lidt mere per dosis.

VACCINATIONALISME PÅ STOR SKALA

Et af hovedargumenterne for, at EU-landene skulle gå sammen om vaccineindkøb var, at man dermed ville undgå såkaldt vaccinenationalisme.

De store eller rige lande skulle ikke udelukke de mindre eller fattigere lande fra at få vacciner. Det er en sympatisk tanke i den ellers usympatiske situation, som et vaccinekapløb er.

Desværre lykkedes EU heller ikke på det her punkt. Om noget kan man sige, at EU i stedet stod for vaccinenationalisme på stor skala.

Når EU-landene i januar begyndte at opleve forsinkelser i vaccineleverancer, valgte EU-Kommissionen at indføre eksportkontroller, som gjorde det vanskeligere for lande uden for EU at modtage vacciner produceret i et EU-land.

Eksportkontroller var ved at skabe en større international konflikt, da Kommissionsformand Ursula von der Leyen stort set egenhændigt valgte at indføre en hård grænse mellem Irland og Nordirland, noget Brexit-forhandlere havde brugt år på at undgå. Lige den beslutning blev trukket tilbage, men øvrige eksportkontroller bestod og er siden blevet udvidet.

Samtidig har EU i WTO valgt at blokere for, at vaccinepatenter midlertidigt frigives. Det er noget mange af verdens

fattigere lande, som ikke har råd til at købe de dyre vacciner af medicinalsekskaberne, har bedt om.

EU blokerer sammen med rigere lande for det i WTO, fordi medicinalsekskaberne, der profiterer på den nuværende situation, har til huse her.

EU-Kommissionen gør det ikke alene sværere for lande uden for EU at få leveret vacciner, de gør det sværere for dem at få adgang til dem overhovedet.

Det var derfor ekstra usmageligt, når repræsentant for EU-Kommissionen Martin Selmayr forsvarede EU's vaccinestrategi på Twitter ved at pege på, at langt flere EU-borgere end afrikanske borgere er blevet vaccineret.

EU's vaccinestrategi er altså næppe et forsvar for solidaritet over egeninteresser. Tværtimod.

"MEN HAVDE VI STÅET BEDRE ALENE?"

Det er efterhånden tydeligt, at det fælles EU-indkøb på mange måder slog fejl. Der blev købt ind for lidt, for sent og for usolidarisk.

Når mange alligevel vælger at forsvare fælles EU-indkøb, gør de det ved at sige, at Danmark som et lille land ikke havde stået bedre alene.

Til det kan man indvende to ting: Dels modbeviser eksemplet Israel, at et lille land ikke kan klare sig alene, og dels det falsk at sige, at Danmark havde stået alene, hvis vi ikke var gået sammen i EU.

Vi ved faktisk, at Danmark på et tidspunkt har overvejet at gå sammen med Island på et lignende kontraktgrundlag, som Israel har.

Det ville give rigtig god mening for Danmark at gå sammen med andre nordiske lande.

For det første gør vi det allerede ved nogle medicinudbud. For det andet deler de nordiske lande overordnet set en tillid til godkendte vacciner.

En af grundene til, at EU valgte at bruge lang tid på at forhandle om, at vaccineleverandørerne skulle have ansvaret for eventuelle fejl i vaccinerne, var fordi, at der er stor vaccineskepsis i et land som Frankrig, hvor op mod halvdelen af befolkningen slet ikke vil vaccineres. Det er ikke lige så stor en faktor i Norden.

Det giver mening at forhandle med ligesindede, og det er vi ikke i EU.

Hvis vi havde stået uden for EU-indkøbet, havde vi ikke kun sluppet for EU's alvorlige fejl, men også EU's fjolde forsøg på at markedsføre sig selv.

Når den første vaccine var godkendt og klar til brug, beordrede EU-Kommissionen alle EU-landene til at vente med at starte vacciner til den 27. december kl. 9, uanset om enkelte lande var klar før.

En koordineret start var vigtigere for EU, i det de kaldte *#EUvaccinationdays*, end at borgerne blev vaccineret så hurtigt som muligt. Tyskland og Ungarn valgte dog ikke at gøre, som der blev sagt.

DÆKNINGEN I DANSKE MEDIER SKILTE SIG UD

Pressehistorier om fejlene i EU's strategi begyndte at fylde i udenlandske medier allerede i december. I Danmark bragte hverken de store aviser eller public service-medier særlig meget kritik af EU indtil slutningen af januar.

Politikken bragte ovenikøbet i slutningen af december en leder med titlen

Stop nu klagesangene: Vi skal nok alle sammen få vores stik.

DR's dækning af vaccinstarten var også stort set udelukkende en fejring i starten, selvom debatten var godt i gang syd for grænsen. Weekendavisen var tidligt ude med kritik af den øvrige danske dækning, men i store træk brugte danske medier mest tid på at forsvare eller fejre EU's proces.

Selvom danske medier generelt har en høj kvalitet, beviser den danske vaccinedækning, at de fleste danske medier ikke evner at være tilstrækkeligt til stede eller neutrale i EU-sager.

ET DYRT EKSPERIMENT

Vi kan af gode grunde aldrig endegyldigt bevise, at Danmark med sikkerhed havde stået bedre i kampen mod corona, hvis vi havde købt vacciner uden om EU. Norge, der ikke er medlem af EU, og som vi normalt kan sammenligne os med, valgte at sikre vacciner via EU.

Alligevel er det efterhånden tydeligt, at EU's forsøg på at sikre vacciner til

alle lande har slået voldsomt fejl. Lyset for enden af tunnelen, som Kommissionsformanden lovede, synes svagt.

Ifølge Finansministeriet koster en nedlukning på niveau med den, vi havde over vinteren og starten af foråret, Ti milliarder kroner om måneden.

Ti milliarder kroner er i øvrigt lig Danmarks årlige nettobidrag til EU – det er rigtig mange penge. Man kan derfor roligt konkludere, at EU's vaccineeventyr har kostet Danmark dyrt. Jo færre vacciner, desto længere lockdown, desto dyrere for samfundet.

I Storbritannien glæder de sig da også over, at de ikke var med i EU's forføjede eksperiment. Seneste meningsmåling viser også solid opbakning til Brexit, og deres overlegne vaccinstrategi og genåbningsudsigter er en vigtig medårsag.

EU forsøgte sig vaccineforhandler. Det har vist sig at koste dyrt såvel økonomisk som politisk. Læren må være, at sundhed ikke bør være en EU-kompetence.